

Sygn. akt VIII U 1364/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 września 2022 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia Jolanta Łanowy - Klimek
Protokolant	Ewa Grychtol

po rozpoznaniu w dniu 6 września 2022 r. w Gliwicach

sprawy (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

przy udziale zainteresowanej I. W.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

sprawy I. W.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

przy udziale zainteresowanej (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T.

o podleganie ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołań (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T. oraz I. W.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 16 września 2021 r. **nr** (...)

oddala odwołania.

(-) sędzia Jolanta Łanowy – Klimek

sygn. akt VIII U 1364/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 16 września 2021r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z., działając na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 6 ust 1 pkt 1 i 5, art. 8 ust. 1 i 6, pkt 4, art. 12, ust. 1 art. 13, pkt 1 i 4 oraz art. 36 ust. 1 i art. 68, ust. 1, pkt 1 lit. a ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2022r., poz. 1009 ze zm.) oraz art. 58 § 1 i

2 k.c. stwierdził, że I. W. w okresie od 1 kwietnia 2021r., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako osoba zatrudniona na podstawie umowy o pracę u płatnika składek (...) Sp. z o.o. w T..

W uzasadnieniu zaskarżonej decyzji organ rentowy wskazał, że z przeprowadzonego postępowania wyjaśniającego wynika, iż w spornym okresie stron, tj. I. W. i płatnika składek (...) Sp. z o.o. w T. nie łączył stosunek pracy, gdyż całość zgromadzonego materiału dowodowego wskazuje, że z momentem podpisania spornej umowy o pracę, była ona już w posiadaniu większości udziałów odwołującej spółki, dodatkowo też była jedyną osobą pełniącą funkcję zarządczą w spółce. W związku z czym zakres czynności wchodzących w skład obowiązków pracowniczych, był tożsamy z pełnioną przez nią w ramach przepisów Kodeksu Spółek Handlowych (k.p.h.) funkcją zarządczą prezesa spółki. Zatem zawarta z nią 1 kwietnia 2021r. umowa o pracę, jako nieważna z mocy prawa. Faktycznie bowiem nawiązanie tej umowy nastąpiło z naruszeniem zasad współzycia społecznego, polegającym na świadomym osiągnięciu nieuzasadnionych korzyści finansowych z systemu ubezpieczeń społecznych.

Od powyższej decyzji odwołania wnieśli zarówno ubezpieczona I. W., jak i płatnik składek (...) Sp. z o.o. w T., domagając się jej zmiany i uznania, że I. W. z tytułu zawartej umowy o pracę podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik płatnika składek (...) Sp. z o.o. w T..

W uzasadnieniu odwołań wskazali, że przedmiotowa umowa o pracę została zawarta zgodnie z prawem, odwołująca faktycznie ją wykonywała i w ocenie odwołujących nie zaszły żadne okoliczności powodujące jej nieważność, bądź jej wygaśnięcie, a ponadto przez żadną ze stron nie została ona rozwiązana.

Zarówno w odwołaniach, jak i w toku procesu odwołujący zgodnie podkreślali również, że wprawdzie I. W. jako prezes jest samodzielnym menedżerem i w związku z tym w jego wypadku zachodzi specyficzna podległość pracownicza, jednak równocześnie w rzeczywistości podlegała wszystkim regułom obowiązującym w odwołującej spółce, na równi z pozostałymi pracownikami.

W odpowiedziach na odwołania, organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji, a ponadto o zasądzenie od odwołujących zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Sąd połączył sprawy wszczęte w wyniku złożenia obu powyższych odwołań od powyższej decyzji do wspólnego rozpoznania i wyrokowania pod sygn. akt VIII U 1364/21.

Sąd Okręgowy ustalił:

Odwołująca spółka została zawiązana w lutym 2021r., przez I. W.. Tzw. cichym współnikiem tej spółki jest również M. K.. Posiada on udział w zyskach, jednak pozostaje bez jakiegokolwiek wpływu na podejmowane w spółce decyzji, czy kierunki jej działania. Początkowo, tj. do marca 2021r. odwołująca I. W. pełniła funkcję jedynej osoby uprawnionej do zarządzania spółką. Mianowicie pełniła funkcję prezesa i wykonywała swoje obowiązki zarządcze wynikające z k.s.h. Od momentu zgłoszenia się w Urzędzie skarbowym, jako płatnik podatku VAT, strony zawarły sporną umowę o pracę. Z momentem zawarcia tej umowy powierzono ubezpieczonej stanowisko prezesa zarządu, w wymiarze 1/8 pełnego etatu, za wynagrodzeniem miesięcznym 3.500 zł. Od momentu zawarcia tej umowy pomiędzy stronami, nie zaszła żadna zmiana w zakresie obowiązków ubezpieczonej. Wprawdzie od kwietnia 2021r., zwiększył się w spółce zakres kontaktów z klientami, co jednak nie wiązało się bezpośrednio ze zwiększeniem obowiązków ubezpieczonej, gdyż równocześnie spółka wraz ze wzrostem ilości klientów, zatrudniała też kolejnych pracowników, do ich obsługi. Z kolei I. W., w ramach swoich obowiązków służbowych, reprezentowała spółkę na zewnątrz, prowadziła rozmowy z kontrahentami

i zawierała z nimi umowy. Polecenia wykonywania tych zadań nie były jej przez nikogo wydawane, sama bowiem decydowała kiedy i w jakiej kolejności zajmie się poszczególnymi zadaniami. Ubezpieczona zasadniczo winna pracować codziennie po 1 godzinie i łącznie 5 godzin tygodniowo, jednak we własnym zakresie podejmowała decyzję

o wcześniejszym wyjściu z pracy lub późniejszym przyjscia do pracy. Sama też decydowała o pominięciu dniówki roboczej. Jedyłą konsekwencją takiej nieobecności, była konieczność zrobienia swoich zadań w innym terminie.

Ubezpieczona zawierając sporną umowę wiedziała, że jest już w 4 miesiącu ciąży. Z kolei spółka pierwszy dochód osiągnęła dopiero w maju 2021r.

Niezależnie od powyższego, ubezpieczona poza prowadzeniem odwołującej spółki, prowadziła też (...) Sp. z o.o., gdzie nie była jednak zatrudniona.

W oparciu o powyższe ustalenia organ rentowy wydał skarżoną decyzję.

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie akt organu rentowego dołączonych do akt niniejszej sprawy, jak również w oparciu o zeznania świadków A. B. i W. B. (k.59-61) i wyjaśnienia odwołującej I. W. słuchanej w charakterze strony (k.61).

Sąd dał wiarę zeznaniom świadka i wyjaśnieniom stron, odnośnie sposobu nawiązania z I. W. spornej umowy o pracę i przebiegu jej zatrudnienia oraz zakresu jej podległości w odwołującej spółce.

Sąd Okręgowy zważył:

Odwołania obu odwołujących się stron nie zasługują na uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 6 ust 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2022r., poz. 1009 ze zm.) pracownicy (z wyłączeniem prokuratorów), podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, z zastrzeżeniem art. 8 i 9.

Zgodnie z art. 11 ust. 1 pracownicy podlegają również obowiązkowo ubezpieczeniu chorobowemu.

Z kolei w myśl art. 12 ust 1 osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu.

Zgodnie z art. 13, pkt 1 obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają pracownicy od dnia nawiązania stosunku pracy do dnia ustania tego stosunku.

Zgodnie z art. 107, ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2017r., poz. 165, ze zm.), składki na Fundusz Pracy opłaca się za okres trwania obowiązkowych ubezpieczeń emerytalnego i rentowych w trybie i na zasadach przewidzianych dla składek na ubezpieczenia społeczne.

Natomiast jak stanowi art. 9 ustawy z dnia 13 lipca 2016r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (t.j. Dz. U. z 2016r., poz. 1256, ze zm.) przedsiębiorca, o którym mowa w art. 2 ust. 1, prowadzący działalność gospodarczą wyłącznie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą również na terytorium innych państw członkowskich Unii Europejskiej lub państw członkowskich Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) - stron umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym w odniesieniu do działalności prowadzonej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oddział banku zagranicznego, oddział instytucji kredytowej lub oddział zagranicznego zakładu ubezpieczeń, a także oddział lub przedstawicielstwo przedsiębiorcy zagranicznego, zwany dalej "pracodawcą", jest obowiązany opłacać składki za pracowników na Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, zwany dalej Funduszem.

Zaś zgodnie z art. 10 tej ustawy pracownikiem, o którym mowa w art. 9, jest osoba fizyczna, która, zgodnie z przepisami polskiego prawa, pozostaje z pracodawcą w stosunku pracy lub jest zatrudniona na podstawie umowy o pracę nakładczą albo wykonuje pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług, do której, zgodnie z ustawą z dnia 23 kwietnia 1964r. - Kodeks cywilny (Dz. U. z 2018r. poz. 1025, ze zm.), stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo wykonuje pracę zarobkową na podstawie innej niż stosunek pracy na rzecz pracodawcy będącego rolniczą spółdzielnią produkcyjną, spółdzielnią kółek rolniczych lub inną spółdzielnią

zajmującą się produkcją rolną - jeżeli z tego tytułu podlega obowiązkowi ubezpieczeń emerytalnego i rentowych, z wyjątkiem małżonka pracodawcy, a także jego dzieci własnych, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobionych, rodziców, macochy i ojczyma oraz osób przysposabiających, a także rodzeństwa, wnuków, dziadków, zięciów i synowych, bratowych, szwagierek i szwagrów oraz osób wykonujących pracę zarobkową w gospodarstwie domowym.

Po myśli art. 8 ust. 1 ustawy systemowej, za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 2a. Z kolei jak stanowi ust. 5, pkt 4 tego przepisu, za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się wspólnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz wspólników spółki jawnej, komandytowej lub partnerskiej.

Jak natomiast stanowi art. 22 § 1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca - do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Zgodnie z utrwaloną linią orzecznictwa pojęcia pracownik i zatrudnienie nie mogą być interpretowane na użytek ubezpieczeń społecznych inaczej niż interpretuje je akt prawny określający prawa i obowiązki pracowników i pracodawców - Kodeks pracy (tak też Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 30 maja 2005r., sygn. akt III AUa 283/2005).

Kwestia sporna w niniejszej sprawie sprowadza się zatem do tego, czy stan faktyczny ustalony w tej konkretnej sprawie, a wynikający z wyjaśnień odwołującej, jak również zeznań świadków i z dowodów z dokumentów pozwala na uznanie, że umowa o pracę z 1 kwietnia 2021r. zawarta między odwołującą I. W., a odwołującą spółką (...) Sp. z o.o. w T. jest nieważna wobec posiadania przez ubezpieczoną prawie wszystkich udziałów w odwołującej spółce i bycia praktycznie jej jedyną osobą zarządczą, władną do podejmowania wiążących uchwał zgromadzenia wspólników, ale i a co dzień wszelkich czynności zarządczych w spółce – tak jak to twierdzi organ rentowy w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji – czy też nie i jakie są tego przyczyny.

W tym miejscu trzeba wskazać, że konstytutywne cechy stosunku pracy odróżniające go od innych stosunków prawnych to: dobrowolność, osobiste świadczenie pracy w sposób ciągły, podporządkowanie, wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy ponoszącego ryzyko związane z zatrudnieniem i odpłatny charakter zatrudnienia. Wymienione elementy powinny wystąpić łącznie, by doszło do zawarcia stosunku prawnego, o którym mowa w art. 22 k.p. W przypadku ustalenia, że w łączącym strony stosunku prawnym występowały elementy obce stosunkowi pracy np. faktyczny brak podporządkowania, za takie bowiem nie można uznać podległości osobom, które sam jako pracodawca mógł zwolnić, lub które jako prawie wyłączny wspólnik mógł odwołać z pełnienia funkcji prezesa zarządu, co powoduje, że nie jest możliwa jego kwalifikacja do stosunku pracy. W świetle ustalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego konstytutywne cechy stosunku pracy wymienione na wstępie nie występują w stosunku prawnym nawiązanym przez spółkę z o.o., utworzoną przez osobę fizyczną, ze wspólnikiem będącym jednocześnie jej jednoosobowym zarządem, bądź też większościowym udziałowcem sprawującym faktyczne władztwo w spółce z możliwością samodzielnego decydowania o osobach obejmujących funkcje w zarządzie. Do podstawowych założeń prawa pracy należy rozdzielenie pracy i kapitału oraz wykonywanie w stosunku do tych pracowników (w tym przypadku członka zarządu) czynności z zakresu prawa pracy przez inne podmioty niż oni sami. Warunek ten nie jest spełniony w sytuacji występowania tej samej osoby fizycznej równocześnie w kilku różnych rolach, a mianowicie w roli jedynego wspólnika (udziałowca mogącego podejmować samodzielnie wszelkie uchwały), a więc praktycznego właściciela kapitału, osoby mogącej samodzielnie wykonywać wszystkie uprawnienia przysługujące zgromadzeniu wspólników, członka zarządu oraz w charakterze pracownika spółki, którego obowiązki w istocie pokrywają się z zadaniami należącymi do członka zarządu spółki. Jeśli więc czynność prawna kreuje stosunek prawny, który jest pozbawiony konstytutywnych cech stosunku pracy i do tego jest zawierana z samym sobą, nie można mówić o skutecznym zawarciu umowy o pracę. Zaś w sytuacji, gdy taki stan faktyczny, na skutek zmiany okoliczności, nastąpi w trakcie trwania takiej umowy, wygasa ona z momentem zaistnienia tych okoliczności.

W tym zakresie Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy w wyroku z 7 kwietnia 2010r. II UK 357/09 (LEX nr 987623), zgodnie z którym stosunek pracy wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością będącego prezesem jej jednoosobowego zarządu wygasa z chwilą nabycia przez niego wszystkich udziałów w tej spółce.

W doktrynie prawa pracy oraz orzecznictwie panuje zgodność poglądów, co do tego, że podporządkowanie pracownika, a wraz z nim osobiste świadczenie pracy jest cechą wyróżniającą stosunek pracy spośród kategorii stosunków prawnych, jak chociażby stosunków cywilnoprawnych (tak - Sąd Najwyższy w wyroku z 25 listopada 2005r., I UK 68/05, LEX nr 177165).

Tym samym należy podzielić poglądy Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z 3 sierpnia 2011r. w sprawie I UK 8/11, gdzie wskazano, że prezes, który ma większościowe udziały w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, nie może jednocześnie korzystać z ubezpieczenia społecznego jako pracownik (LEX nr 965839). Bowiem jedyny lub "niemal jedyny" wspólnik spółki z o.o. nie podlega pracownicemu ubezpieczeniu społecznemu (LEX nr 1043990).

Na powyższą ocenę nie wpływa fakt, że obok odwołującej, w spółce udziały posiadał jeszcze jeden udziałowiec. Bowiem jego wpływ na podejmowanie decyzji w spółce należy uznać za nieznaczący, gdyż faktycznie w dalszym ciągu pełni władz w spółce pozostawała w rękach ubezpieczonej, jako faktycznego posiadacza większości udziałów i bycia jedynym członkiem zarządu.

W tym zakresie należy podzielić pogląd wyrażony w wyroku Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2011r. w sprawie II UK 36/13 (LEX nr 1391783), zgodnie z którym jedyny (lub niemal jedyny) wspólnik spółki z o.o. co do zasady nie może pozostawać z tą spółką w stosunku pracy, gdyż w takim przypadku status wykonawcy pracy (pracownika) zostaje "wchłonięty" przez status właściciela kapitału (pracodawcy). Inaczej mówiąc, tam gdzie status wykonawcy pracy (pracownika) zostaje zdominowany przez właścicielski status wspólnika spółki z o.o. nie może być mowy o zatrudnieniu w ramach stosunku pracy wspólnika, który w takiej sytuacji wykonuje czynności (nawet typowo pracownicze) na rzecz samego siebie (we własnym interesie) i na swoje własne ryzyko produkcyjne, gospodarcze i socjalne. Jedyny wspólnik jest od pracodawcy (spółki z o.o.) niezależny ekonomicznie, gdyż - skoro do przesunięcia majątkowego dochodzi w ramach majątku samego wspólnika - nie zachodzi przesłanka odpłatności pracy, a nadto dyktuje mu sposób działania jako zgromadzenie wspólników.

Podobnie zresztą wypowiedział się Sąd Najwyższy w wyroku z 3 sierpnia 2011r. w sprawie II UK 177/09 (LEX nr 599767), gdzie wskazano, że nieważna jest umowa o pracę zawarta przez jedynego wspólnika spółki z o.o., za którą działa pełnomocnik ustanowiony w tym celu przez tegoż wspólnika, występującego w charakterze zgromadzenia wspólników. Taka umowa nie przestaje być czynnością prawną "z sobą samym" przez to tylko, że została zdziałana za pośrednictwem pełnomocnika. Z takiej umowy nie może - niezależnie od jej nazwy - powstać stosunek pracy, gdyż byłby on pozbawiony swej konstrukcyjnej cechy podporządkowania pracownika w procesie świadczenia pracy.

W niniejszej sprawie Sąd orzekający podziela stanowisko organu rentowego i uznaje je za prawidłowe. Nie budzi wątpliwości Sądu Okręgowego, że I. W., pomimo zgodnego z prawem zawarcia w dniu 1 kwietnia 2021r. ważnej umowy o pracę, od 1 kwietnia 2021r. nie była pracownikiem (...) Sp. z o.o. w T., bowiem jeszcze przed tą datą stała się ona większościowym wspólnikiem tej spółki i jedynym jej członkiem zarządu, uprawnionym do podejmowania decyzji w sprawach spółki, a zatem, co wyżej wykazano, umowa ta z dniem jej podpisania od razu wygasła. Zatem od tej daty do chwili obecnej I. W. i odwołującej spółki nie łączy stosunek pracy.

Reasumując: Skoro I. W. nie łączy z odwołującą spółką, stosunek pracy, zatem brak podstaw do objęcia jej z tego tytułu obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi i ubezpieczeniem zdrowotnym, od momentu ustania stosunku pracy, tj. od 1 kwietnia 2021r.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., Sąd w sentencji oddalił oba odwołania.

(-) Sędzia Jolanta Łanowy – Klimek